

BIOTEHNOLOGIJA 2

izv. prof. dr. sc. Sunčica Beluhan
ak. god. 2015/16.

HIDROLIZA LIGNOCELULOZNIH SIROVINA

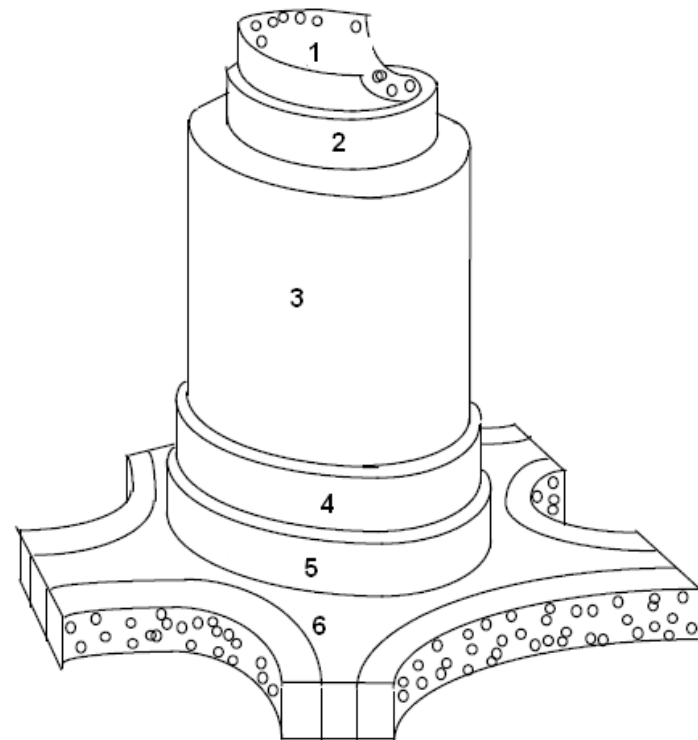
Lignocelulozne sirovine (biomasa)

- drvenaste i nedrvenaste biljke,
- otpadni poljoprivredni i šumski otpatci (agrokulturni otpad)
- ostatci drvoprerađivačke i prehrambene industrije
- kruti komunalni otpad

Građa biljnog vlakna

- 1 – lumen (šupljina)
- 2 – unutarnja sekundarna stijenka
- 3 – glavna sekundarna stijenka
- 4 – propusna lamela
- 5 – primarna stijenka
- 6 - središnja lamela

Lignocelulozna biomasa

celuloza
45 - 50 %

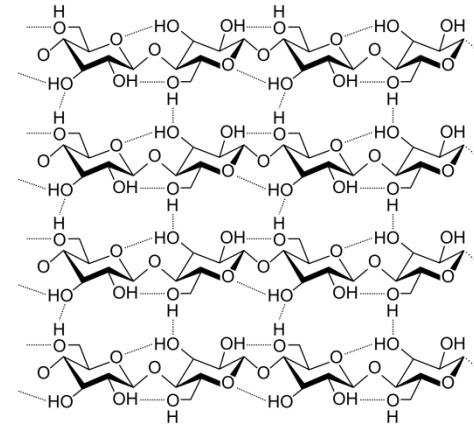
hemiceluloza
20 - 25%

lignin
20 - 25%

Sastav lignocelulozne biomase

CELULOZA: 45-50 %

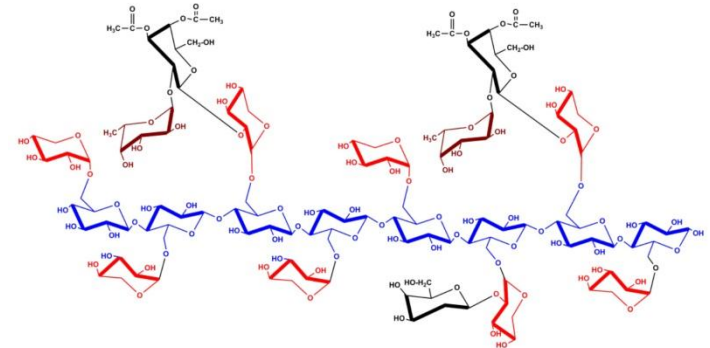
-polimer β -glukoze

HEMICELULOZA: 20-25 %

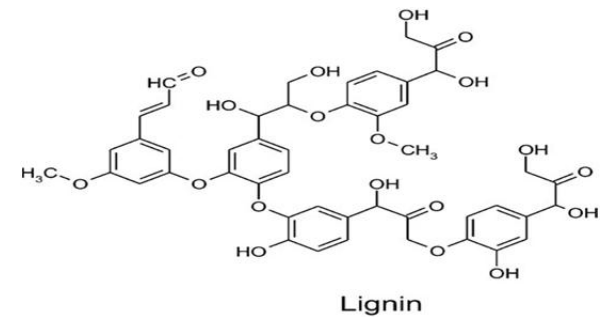
-polimer sastavljen od pentoza i heksoza

-ksiloza je najzastupljeniji šećer u biosferi

LIGNIN: 20-25 %

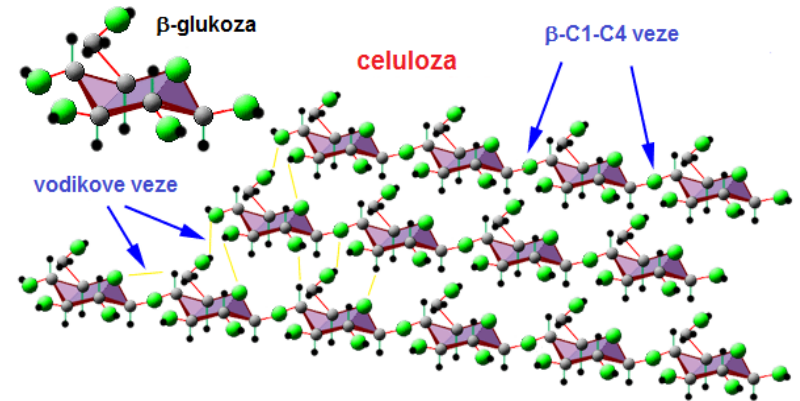
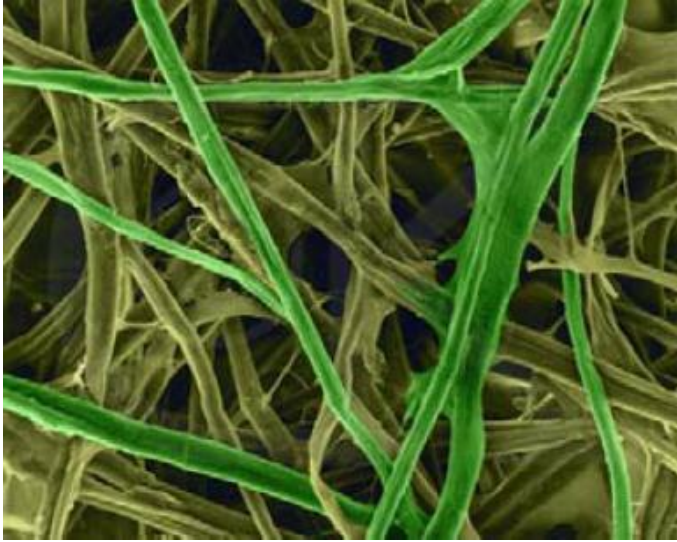
-kompleksna aromatska struktura

Tablica 1. Sastav lignocelulozne biomase

	celuloza	Sastav (% s.tv.) lignoceluloza	lignin	pepeo
kukuruzni oklasak	41	36	18	<1
kukuruzna slama	41	24	17	6
rižina slama	35	25	12	16
pšenična slama	40	25	23	10
šećerna trska	40	24	25	4

CELULOZA

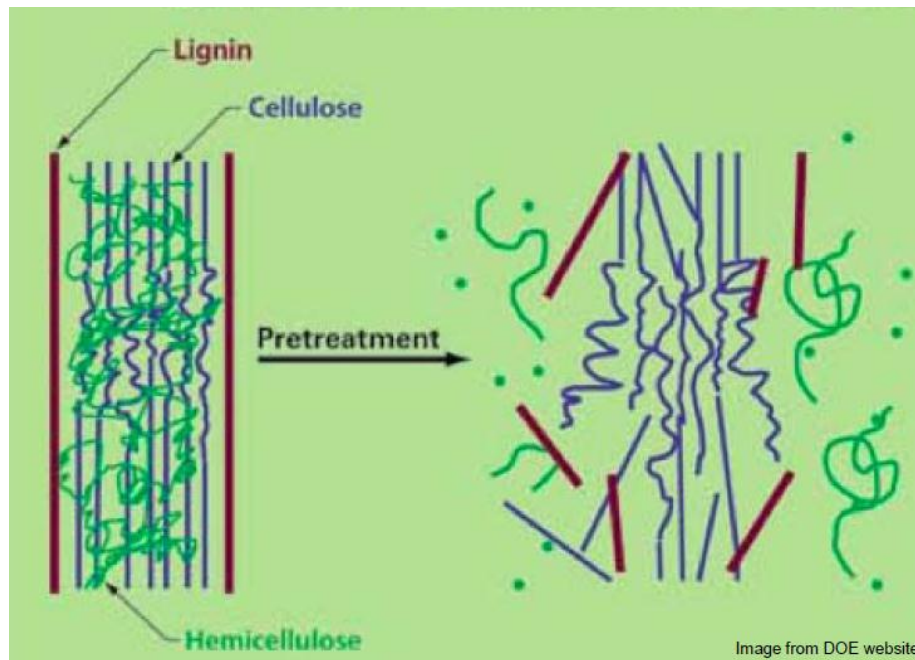

- linearni polimer β -glukoznih jedinica vezanih β -1,4 glikozidnim vezama
- približno 10 000 glukoznih jedinica po molekuli
- hidroliza kiselinom ili enzimski
- izrazito kristalične strukture

Zbog čega je celulozu teško hidrolizirati?

- a) građa je pretežito kristalična (80 %), a udjel lako razgradljivih amornih sastojaka je mali (samo 15 %);
  - b) vlakna su obavijena ligninom, koji ih fizički štiti, a otporan je prema hidrolizi zbog nepravilne kemijske građe.
- prije hidrolize: celulozu osloboditi iz lignoceluloznog kompleksa
- prevesti iz kristaličnog u amorfni oblik (**prethodna obrada**)

Metode **prethodne obrade** (predtretmana)

1. Fizikalne (mehaničko usitnjavanje, djelovanje topline - piroliza),
2. Kemijske (ozonoliza, kiselinska ili alkalna hidroliza),
3. Fizikalno-kemijski postupci (autohidroliza, AFEX, eksplozija s CO₂),
4. Biološki, odnosno enzimski postupci (ligninaze, celulaze, hemicelulaze).

POSTUPCI PRETHODNE OBRADNE (PREDTRETMAN)

1. Fizikalni postupci

A. Mehaničko usitnjavanje

CILJ: smanjenje kristaličnosti celuloze

-suho usitnjavanje – mlinovi čekićari

-ne mijenja se znatno udjel kristalične celuloze

-manje čestice (10-30 mm) – olakšana hidroliza

-mokro ili koloidno mljevenje:

- bolje usitnjavanje

- troškovi previsoki

-mljevenje u mlinovima: veličina čestica 0.2–2.0 mm

- **bolji učinak:** mljevenje uz istovremeno zagrijavanje na 200 do 240 °C (trenje)

B. Piroliza

-dolazi do razgradnje organske tvari djelovanjem topline bez prisustva kisika ili nekog kemijskog reagensa, osim vodene pare

-na temperaturi iznad 300 °C celuloza se naglo razgrađuje

-pri nižim temperaturama razgradnja znatno sporija

2. Kemijski postupci

A. kiselinska hidroliza prvi put primijenjena 1913. u SAD

- hidroliza konc. kiselinama (H_2SO_4 , HCl)

-**cilj**: uklanjanje lignina iz materijala

-**mane**: visoki troškovi procesa, neutralizacija supstrata

B. alkalna obrada- uklanjanje lignina

- NaOH u konc. iznad 8% (tež/tež) izaziva bubrenje biljnih stanica i depolimerizaciju celuloznih vlakana

- **mane**: veliki utrošak lužine, puno vode za ispiranje i veliki gubitak lignoceluloznog supstrata (do 25% s.tv.)

C. ozonoliza – **cilj** : razgradnja lignina i hemiceluloze

-ozon najbolje djeluje na lignin, slabije na hemicelulozu, najslabije na celulozu

-**prednosti**: nema kemijskih reagenasa;

-**mana**: postupak nije ekonomičan

D. Oksidativna delignifikacija

- biodegradacija lignina katalizirana djelovanjem peroksidaze u prisutnosti H_2O_2
- 2 % H_2O_2 pri 30 °C tijekom 8 sati
- 50 % lignina i veći dio hemiceluloze se pretvara u topljivu frakciju

3. Fizikalno-kemijski postupci

A. Autohidroliza

- eksplozija vodenom parom, najčešće korišten postupak predobrade lignocelulozne biomase

1. podvrgavanje usitnjenog materijala zasićenoj pari (temp. 160-260 °C) tijekom 1 minute pri visokom tlaku (0.69 – 4,83 MPa); slijedi naglo smanjenje tlaka – eksplozivna dekompresija materijala

2. tekuća vrela voda: djelovanje vrele voda pod tlakom i temperaturom od 170-230 °C/46 minuta

-dolazi do djelomične hidrolize hemiceluloze, potpuna depolimerizacija lignina

-**prednosti**: mali troškovi procesa

-**mane**: gubici ksilana, moguća tvorba inhibitora hidrolize i fermentacije.

B. Eksplozija vlakana amonijakom (AFEX)

- jedina metoda za predobradu trava
- podvrgavanje biomase djelovanju tekućeg amonijaka u kratkom vremenu (30 min) pri 90 °C
- ne otapa se u potpunosti hemiceluloza; uspješna depolimerizacija lignina
- skup postupak zbog zahtjevnog uklanjanja amonijaka, smanjenje troškova reciklacijom amonijaka

C. Eksplozija s CO₂

- slično autohidrolizi i AFEX-u
- 4 kg CO₂/kg supstrata; tlak 5,62 MPa
- dobri rezultati s recikliranim papirom, jeftiniji od AFEX-a

4. Biološki (enzimski) postupci

- primjena viših gljiva (*Pleurotus ostreatus*) za razgradnju lignina iz drveća
- celulaze (*Trichoderma reesei*, *Clostridium*, *Cellulomonas*, *Bacillus*, *Erwinia*, *Streptomyces*, itd.)
- 1993. dokazano da neke plijesni proizvode enzim ligninazu koji razgrađuje lignin velikom brzinom
- za razliku od drugih oksidaza, mogu razgrađivati lignin bez atmosferskog kisika (peroksidaza – oduzima po 1 e⁻ iz arilnog prstena)
- sve veća primjena u procesima izdvajanja celuloze i glukoze iz lignoceluloznih supstrata.

HIDROLIZA (OŠEĆERENJE) CELULOZE I PROIZVODI HIDROLIZE

Glavni cilj:

- ekonomski prihvatljiv postupak prevođenja oslobođene celuloze u glukoze
- hidroliza do glukoze moguća kemijskim ili enzimskim postupcima

1.Kemijska hidroliza

Prvi postupak: otapanje drveta s HF

- dobivaju se fluorirani šećeri, a zatim obrađuju slabom kiselinom
- time se šećerni oligomeri prevode u monomere

Drugi postupak: bubrenje celuloze pomoću zas. otopine CaCl_2 , te hidroliza plinovitom HCl pri niskoj temperaturi

- dobiva se 45 %-tna otopina glukoze, a CaCl_2 se izdvaja elektroosmozom

2. Enzimaska hidroliza celuloze

– kvasci iz roda *Trichoderma* (*T. reesei*, *T. viride* i *T. konigii*)

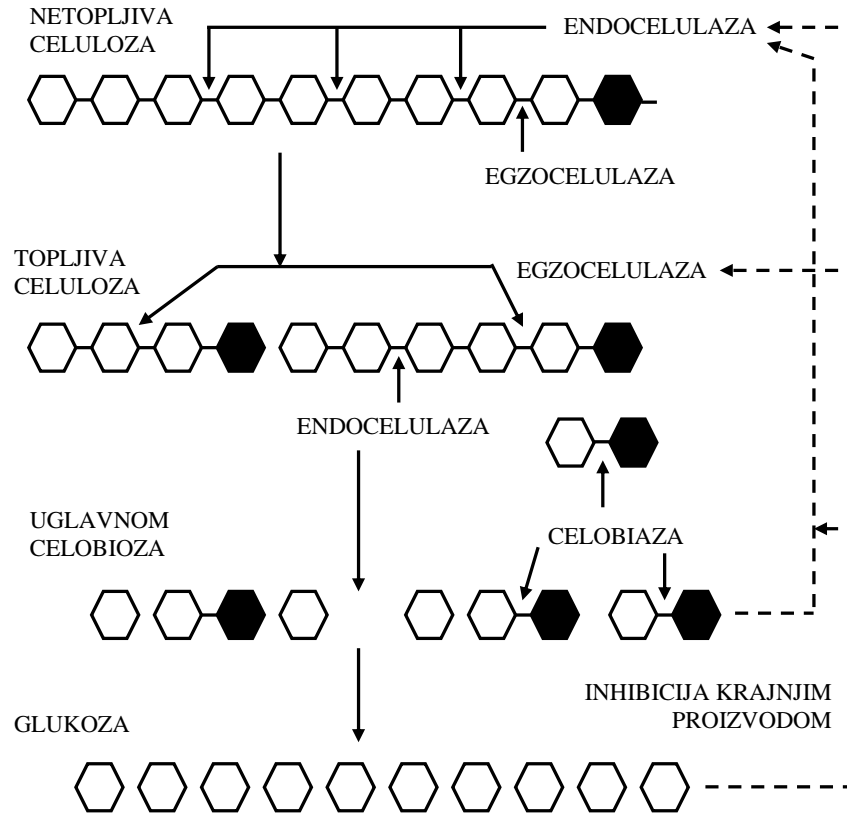
-posjeduju potpun celulazni sustav koji čine **3 enzima**:

1. **Egzo- β -1,4-glukanaza** ili β -1,4-glukanocelobiohidrolaza, također poznata kao celobiohidrolaza, avicelaza ili C1 celulaza,

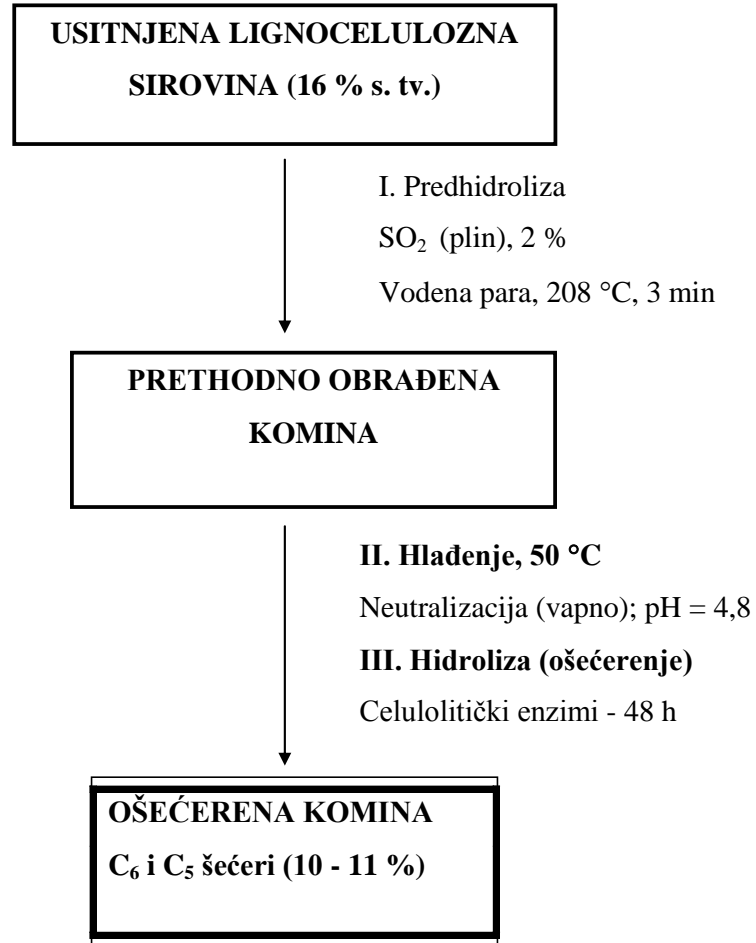
2. **Endo- β -1,4-glukanaza** ili β -1,4-glukanoglukanohidrolaza, također poznata kao karboksimetil celulaza ili Cx celulaza,

3. **β -1,4-glukozidaza** ili celobiaza.

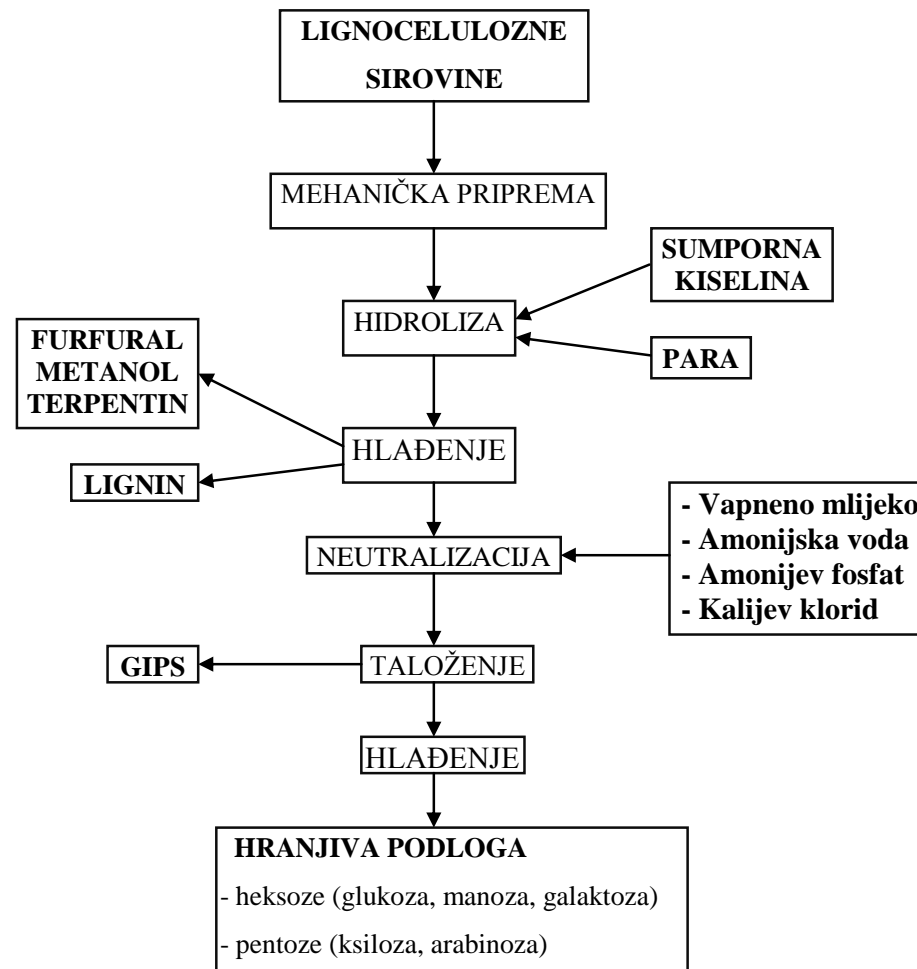
Shematski prikaz enzimske hidrolize celuloze

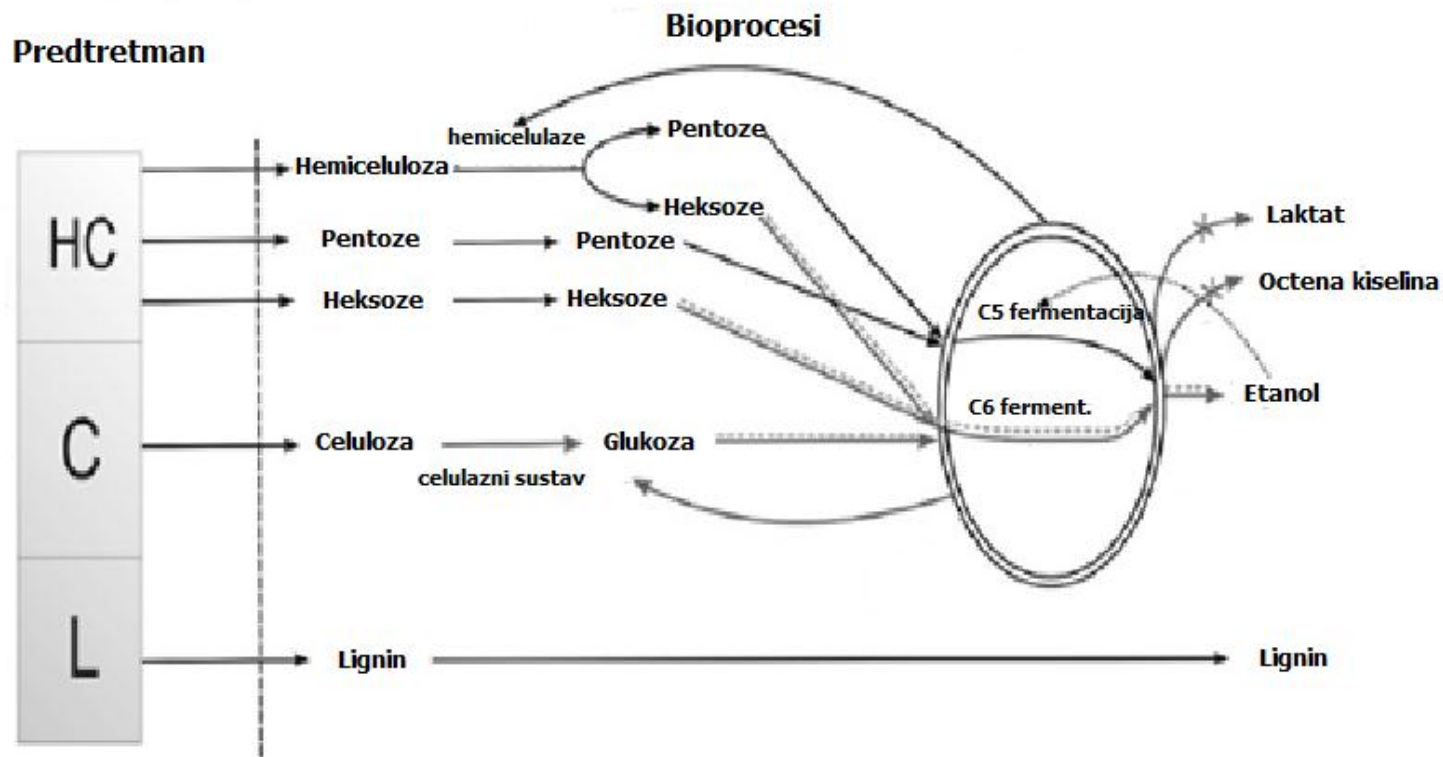
Shematski prikaz enzimске hidrolize lignocelulozних sirovina

Shematski prikaz kemijske hidrolize lignoceluloznih sirovina za proizvodnju etanola

Shematski prikaz sjedinjenih bioprocеса proizvodnje etanola iz lignoceluloznih sirovina

Biokonverzija lignoceluloznih materijala u proizvode više dodane vrijednosti (Howard i sur., 2003)

